

Karel Poláček (22. 3. 1892 Rychnov nad Kněžnou /východní Čechy/ – patrně 21. 1. 1945 Gliwice v německém záboru Polska během transportu smrti vězňů z nacistického koncentračního tábora Osvětim)

Český spisovatel a novinář.

Karel Poláček pocházel z rodiny se **židovskými kořeny**, jeho otec měl obchod s koloniálním (smíšeným) zbožím.

Poláček absolvoval gymnasium, během studií přesídlil do **Prahy**. Původně pracoval jako úředník. Za První světové války byl v r. 1915 povolán do **rakousko-uherské armády**; bojoval na frontách ruské, italské a srbské: přešel do srbského zajetí.

Po poválečném návratu domů se pustil do literární tvorby; začínal jako přispěvatel do humoristických časopisů. Ve své novinářské práci se věnoval především **pražské tematice**, ale jako beletrista se soustředil na maloměstské prostředí. **Maloměsto**, jakým byl například jeho rodný Rychnov, a **život středních vrstev** se staly trvalým tématem jeho díla. Poláček se profiloval jako **humorista**, satiricky (posměšně) líčil maloměstské charaktery (v jeho postavách se mnozí rychnovští rodáci poznávali), vyjadřoval však **obecnější omezenost obyčejného člověka** v soudobém městském prostředí. Hledal také její **hlubší příčiny** a nacházel je v **povaze společenských poměrů**.

Poláček se seznámil s **bratry Josefem a Karlem Čapkovými** a ti mu pomohli úspěšně proniknout do renomovaného novinářského prostředí. V r. **1921** začal pracovat v redakci **Lidových novin**: zařadil se do zdejšího **liberálně demokratického okruhu autorů**, kteří spojovali novinářskou práci s kvalitní beletristickou tvorbou (**brři Čapkové, Eduard Bass, Ferdinand Peroutka, František Langer**).

Poláčkovy **sloupky, fejetony** a **soudničky** jsou oceňovány jako výstižné mikroportréty nejrůznějších lidských povah, profesí a prostředí. V podobném duchu se odvíjela také Poláčkova **povídková tvorba**, završená sérií úspěšných **románů**. Mezi základní prvky Poláčkovy literární tvorby patří práce s **výmluvnými detaily**: způsob jejich řazení vyvolává pocity ubíjející banálnosti i absurdní trapnosti. Poláček jako **vypravěč** si udržuje nesentimentální nadhled. Silnou zbraní Poláčkova psaní byl také přirozený, ale bohatý a dobře odposlouchaný živý **jazyk**, využívaný – zejména v poloze jazykové komiky – k **charakterizační zkratce**. Poláčkův **humor** je ovšem nesen posmutněnými tóny (až čechovovskými), vycházejícími z poznání, jak **omezené možnosti skutečného vzájemného porozumění** lidé v moderním světě mají.

Poláček pracoval také pro **jiné noviny** (např. poté, co kvůli neshodám s šéfredaktorem opustil Lidovky, působil kolem r. 1930 v Českém slově a do LN se vrátil až za jejich nového šéfa, spisovatele a novináře Eduarda Basse). Přispíval do různých **časopisů** a spolupracoval s **filmaři**.

Někdy používal pseudonym *Kočkodan*.

Patřil mezi **pátečníky** (pánskou společnost blízko prezidentu Tomáši G. Masarykovi, která se pravidelně scházela v pražské vile bratří Čapků). Byl vášnivým hráčem mariáše a členem stolní společnosti Táflrunda v pražském Společenském klubu na Příkopech (náleželi do ní také novinář LN Ferdinand Peroutka, herec Hugo Haas aj.).

V r. 1920 se oženil s Adélou Herrmannovou (1895 – 1943), která byla již jeho studentskou láskou (dcera Jiřina, 1921 – 2001). Manželství však nebylo harmonické. Asi v r. 1936 se

Poláček zamiloval do rozvedené, o 15 let mladší advokátky židovského původu Dory Vaňákové (1907 – 1944) a kvůli ní svou rodinu opustil. **Od r. 1939**, po začátku **německé okupace** zbytku Českých zemí, byli Karel Poláček a Dora vystaveni **nacistické perzekuci z rasových důvodů**. Poláček musel odejít z Lidových novin; ještě publikoval román *Hostinec U kamenného stolu* (1941), ovšem pod jménem výtvarníka Vlastimila Rady.

Poláček a Dora dokázali na jaře 1939 – tedy na poslední chvíli – poslat Poláčkovu dceru Jiřinu do bezpečí do Velké Británie. Na podzim 1939 došlo k rozluce Poláčkovy manželství s Adélou.

V r. **1943** byli Karel Poláček s Dorou posláni do internace v **židovském ghettu v Terezíně** a odtud byli r. **1944** deportováni do nacistického **koncentračního tábora Osvětim** v německém záboru Polska. Poláček zahynul na začátku r. 1945 během **evakuačního pochodu smrti**, jemuž nacisté vystavili zubožené vězně před příchodem blížící se válečné fronty. V koncentracích zahynuli také Poláčková manželka Adéla a přítelkyně Dora.

Poláčková dcera Jiřina se v Anglii vdala a jako Jiřina Jelinowiczová se po válce vrátila s rodinou do Československa; po začátku sovětské okupace (1968) ovšem Jelinowiczovi emigrovali do Kanady.

Ironií osudu zůstává, že ačkoli je Poláček dnešní české veřejnosti znám především jako autor veselé knížky o dětech z východočeského maloměsta *Bylo nás pět*, sám ji na knižních pultech nikdy neviděl: napsal ji za okupace a vyjít mohla až po skončení Druhé světové války.

Některá díla:

Románová tetralogie (čtyřdílný soubor) odehrávající se před První světovou válkou a za války: **Okresní město** (1936), **Hrdinové táhnou do boje** (1936), **Podzemní město** (1937), **Vyprodáno** (1939); autor zamýšlel pentalogii, ale poslední díl už nestihl dokončit;

Humoristické společenské romány **Dům na předměstí** (1928; film 1933: režie Miroslav Cikán, hrají Hugo Haas, Hana Vítová, Antonie Nedošínská, Jindřich Plachta), **Muži v ofsajdu: Ze života klubových přívrženců** (1931; již v témže roce filmový přepis: režie Svatopluk Innemann, hrají Hugo Haas, Eman Fiala, Jindřich Plachta, Jiřina Štěpničková, Theodor Pištěk), **Hlavní přelíčení** (1932), **Michelup a motocykl** (1935), **Hostinec U Kamenného stolu** (1941, pod jménem Vlastimila Rady, který knihu také ilustroval; velký úspěch – do r.

1943 celkem 3 vydání; natáčení filmového přepisu dokončeno 1948: režie Josef Gruss, hrají Saša Rašilov /starší/, Jiřina Šejbalová, Růžena Šlemrová, Stanislav Neumann, Svatopluk Beneš, Rudolf Hrušínský);

Knížky pro děti **Edudant a Francimor** (1933, ilustroval Josef Čapek; animovaný TV seriál krátkometrážních, večerníčkových filmů 1993: mluví Milan Šteindler), **Bylo nás pět** (dokončeno 1943, vyšlo 1946; z audioverzí vyniká rozhlasová četba na pokračování z let 1955 a 1966 v podání Františka Filipovského; Arnošt Goldflam, další herec, který knihu načetl, je také autorem divadelní adaptace z r. 2013; TV seriál 1994 velmi volně podle knižní předlohy: režie Karel Smyczek, hrají Adam Novák, Oldřich Navrátil, Dagmar Veškrnová);

Povídkové soubory **Povídky pana Kočkodana** (1922), **Povídky izraelského vyznání** (1926);

Novela **Lehká dívka a reportér** (1926);

Sbírka **Židovské anekdoty** (1933);

Námět k filmu **U nás v Kocourkově** (1934: režie Miroslav Cikán, hrají Jan Werich, Jindřich Plachta, Václav Trégl, Zdeňka Baldová, Maria Tauberová);

Výbory novinářských textů **Mariáš a jiné živnosti** (1924), **Soudničky** (1999), **Povídky, sloupky, fejetony** (2001);

Deník **Se žlutou hvězdou (Deník z roku 1943)** (1959).

<https://www.cbdb.cz/authors/50.jpg>

http://img.ceskatelevize.cz/program/porady/10116288835/foto09/215411058230024/27956_03.jpg?1434460223

<https://media.super.cz/images/gallery/0000000004990349/rpyU83LQItHKSqVPvWddeA/50cde99496c0ff689ae30100-26920?size=539>

<https://img.fdb.cz/galerie/b/baf2ad27fc00cc19f57e1c37d85a.jpzs>